

РЕЦЕНЗИЯ

Относно: Дисертационен труд на тема “Подбор на лексиката за обучението по английски език на деца от предучилищна възраст”

за присъждане на образователната и научна степен “**доктор**”
по научна специалност 05.07.03

(Методика на обучението/Методика на ранното чуждоезиково обучение)

на Ирина Огнянова Бабанова, докторант към катедра “Германистика и Романистика”,
Филологически факултет към ЮЗУ “Неофит Рилски”, Благоевград

Рецензент: доц. д-р. Райна Холанди

I. Кратки биографични данни на докторанта.

Ирина Огнянова Бабанова е родена в град Сандански. Средното си образование завършва през 1997 год. в Гимназия „Яне Сандаски”, гр. Сандаски, профил математика и два западни езика – английски и френски. През 2001 успешно завършва курса си на обучение в Югозападния университет със специалност „Предучилищна педагогика с чужд език (английски език)”. От 2003 год. е докторант по научната специалност “Методика на обучението по чужд език/ Методика на ранното чуждоезиково обучение” в ЮЗУ „Неофит Рилски”. През периода 2003/2005г. е била хоноруван преподавател по практически английски език в ЮЗУ „Неофит Рилски”, Благоевград. Докторантката има публикувани 6 статии и е подготвила 11 научни доклада. Ирина Бабанова е член на Организационния комитет на Асоциацията на учителите по английски език в Япония (ETJ Tokyo) и на Asia TEFL (Teaching English as a Foreign Language). Била е отличник на випуска на Педагогическия факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски” през 2001 г. и е заела второ място на конкурса „Най-добра дипломна работа отново за 2001г.”, организиран от ЮЗУ „Н. Рилски”. Освен това тя печели и второ място на ежегодния конкурс по японска реч за чужденци, провеждан в гр. Ториде, Япония (2007). Ирина Бабанова владее английски, японски, руски и френски езици.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на докторанта.

Трайните творчески и научни интереси на докторантката Ирина Бабанова са свързани с подбора, преподаването и усвояването на лексиката в обучението по чужд език в ранна детска възраст. За това свидетелстват публикациите ѝ по проблема в

списанията „Предучилищно възпитание” и „Чуждоезиково обучение” (вж. Списък с публикациите). Естествена крайна реализация на тези интереси се явява представената за разглеждане докторска дисертация със заглавие „Подбор на лексиката за обучението по английски език на деца от предучилищна възраст”.

Трудът е структуриран в увод, две глави, изводи, използвана литература и 13 приложения, възлизащ на около 157 страници, от които 114 основен текст.

В Увода съвсем естествено се поставя акцент върху проблемите и трудностите, свързани с обогатяването на лексикалния запас на обучаваните, преминаващи от липсата на критерии за определяне на лексиката за преподаване и достигащи до избора на лексикално съдържание, който прави учителят. Тъй като подборът на лексика с учебни цели се ограничава до думи с висока честотност на употреба, които са необходими на обучаваните, подходите са представени в два аспекта – количествен и качествен. Количественият аспект е свързан с решението на въпроса колко думи да се включат в словния минимум, докато качественият касае съдържателната страна. По нататък в увода дисертантката описва различни корпуси от световната практика, базирани както на писмени текстове, така и на устната реч (стр. 11-16). С основание тези честотни листи се критикуват с оглед на това, че при тяхното изготвяне не са отчетени интересите и потребностите на обучаваните от различните възрасти, както и възможния субективизъм по отношение на избраните видове текстове, което пък рефлектира в манипулиране на крайния подбор на лексикални единици (стр. 19). С оглед избягването на тези неточности, с право докторантката И. Бабанова предлага при подбора на лексикални единици в обучението да се използват честотни речници на детската реч, изведени на базата на изследвания, проведени с деца, което да гарантира извличането на най-често използваната лексика от децата в ежедневната им комуникация (стр. 16).

На стр. 19 от увода се определя и целта на изследването, а именно:

Да се изработи и апробира нов подход за подбор на лексиката за обучението по английски език на деца от предучилищна възраст, основаващ се на избора на обучавашите се деца в съответствие с техните желания, потребности и интереси.

Като обект на изследването се дефинира подборът на лексиката за обучението по английски език на деца от предучилищна възраст в Р. България.

В съответствие с поставените цели се определят и следните задачи на изследването:

1. Да се разработи и приложи методика за извличане на лексика от изследваните деца, чрез която да се реализира новопредложеният подход;
2. Да се обработят и анализират данните, получени в резултат на проведеното

изследване (избраната от децата лексика);

3. Да се осъществи сравнителен анализ на лексиката, получена като резултат от изследването и:
 - лексиката, предложена в налични в България учебни помагала;
 - лексиката резултат от същия експеримент с японски деца.
4. Да се провери ефективността на обучението чрез установяване на:
 - степента на усвояване на лексиката от Речника лексикална основа;
 - трайността на усвоеното. (стр. 20).

Хипотезата на изследването допуска че, апробираният нов подход за подбор на лексиката за целите на обучението по чужд език (английски език) в детската градина, основаващ се на избора на изследваните деца, в съответствие с техните желания, потребности и интереси, е приложим и ефективен (стр. 21).

Относно оценката на приложимостта на подхода и измерването на ефективността от него се въвеждат и конкретни подробно разработени критерии, като не може да не се спомене, че при критериите равнище на усвоеност на апробирания думи от Речника и трайност на усвоеното процентното съдържание е значително занижено.

Като цяло разработеният и предложен подход на подбор на лексикалния материал за обучението по английски език в предучилищна възраст от докторантката Ирина Бабанова се характеризира с оригинален принос – като изходна точка се определят интересите, желанията и потребностите на децата, отчитайки едновременно техния житейски и езиков опит.

В Първа глава „Детето и чуждият език“ (25-66 стр) дисертантката уместно разглежда проблемите на усвояването на чужд език от децата и предимствата на ранно чуждоезиковото обучение. Психолингвистичните особености в тази възраст (5-7 год) предполагат при подбора на лексика водещ да бъде принципът за съобразяване с познавателните потребности и интересите, като децата бъдат ангажирани преди всичко емоционално. Централно място в тази възраст заема играта. Именно чрез нея детето усвоява нови знания и умения, то се социализира и трупа опит. Различните игрови ситуации приближават обучението в общуване до това от действителността, като по този начин езиковият материал се практикува пълноценно и се формират умения за общуване.

В тази глава се разглеждат и въпроси, свързани с преподаването на лексика – въвеждането на нови думи. Групирането на думи и техната систематизация се извършва въз основа на различни подходи – тематичен, функционален, фонетичен. Семантизацията на новата лексика обаче може да се постигне чрез нагледност, вербално обяснение, превод, синонимно-антонимни отношения или хипонимия. В края на главата се правят и произтичащите от разглежданите проблеми изводи. Така например при определянето на съдържанието на обучението по чужд език в ранна възраст водещ да бъде тематично-ситуационният принцип, а подборът на лексика да се извършва въз основа на принципа за достъпност, съобразен с интересите и потребностите на децата (стр. 66-67).

Втора глава от дисертационния труд (68-107 стр) разглежда конкретната методика на проведеното изследване и получените резултати. Като основни похвати за извличане на лексика се използва детската рисунка и интервюто върху нея. В резултат дисертантката Бабанова съставя Речник лексикална основа, в които единиците са организирани тематично и в зависимост от тяхната честотност. Интересни са резултатите от проведения сравнителен анализ между апробирания Речник лексикална основа и думите, предвидени за усвояване в две учебни помагала, които се използват в детската градина. Те сочат много малък процент на застъпване на обща лексика (стр. 96). Оттук следва, че значително количество думи, произтичащи и свързани с интересите на децата от Речника лексикална основа остават извън обсега и вниманието на авторите на учебни помагала (стр. 97).

Особен интерес представлява проведеният предварителен (подготвителен) експеримент с японски деца. Констатирани са различия по отношение на използваната лексика от японските и българските деца, което се изразява в наличието на допълнителни тематични области като „спорт”, „оръжие” и „предметите в клас”. Този факт още веднъж доказва твърдението на авторката на дисертационния труд, че интересите и потребностите на децата варират спрямо средата и начина на живот, културата, историята на страната, в която живеят. Следователно апробираният новаторски подход дава възможност тези различия да се вземат предвид в обучението по лексика на чужд език.

Предложените критерии за оценка на приложимостта на подхода в уводната част на дисертацията (22-24 стр.) намират удовлетворяваща реализация именно в описанието на втората глава – експерименталната част.

В края на дисертационния труд са представени изводите от теоретичното проучване

и от проведения експреимент (107-109 стр).

Използваната литература включва 123 източници на кирилица и латиница, както и електронни ресурси.

Приложенията към труда са общо 13 на брой, които са изработени изключително прецизно, което пък позволява да се проследят всички етапи на експерименталната част, както и да се верифицират твърденията в текста.

Автореферата към дисертацията отговаря напълно на обема и критериите за съставянето му и представя вярно съдържанието на докторския труд.

III. Критични бележки и препоръки.

Бих отправила следните критични бележки:

1. Дисертационният труд не е сруктуриран по най-удачния начин. Теоретичната част (I глава) има значително по-голям обем, отколкото втората, експериментална част (II глава). Често липсва логическата връзка между отделните параграфи, изложението прескача от идея на идея без основание.
2. В теоретичното представяне на постановките липсва ярко изразена авторовата позиция на докторантката. Позовава се педимно на чужди разработки. Липсва приносен момент.
3. Експериментът е проведен с малко на брой деца от една детска градина и в един български град, което е основание за допускане на твърдението, че получените резултати са уязвими и оспорими.

Въпреки изказаните критични бележки и въз основа на дадената обща положителна оценка на защитаваия дисертационен труд, в заключение призовавам членовете на научното жури да гласуват с „да” за присъждането на образователната и научната степен „доктор” по шифър 05.07.03 на Ирина Огнянова Бабанова.

Рецензент:

Благоевград

Дата: 01.07. 2012 г.

/доц. д-р. Райна Холанди/